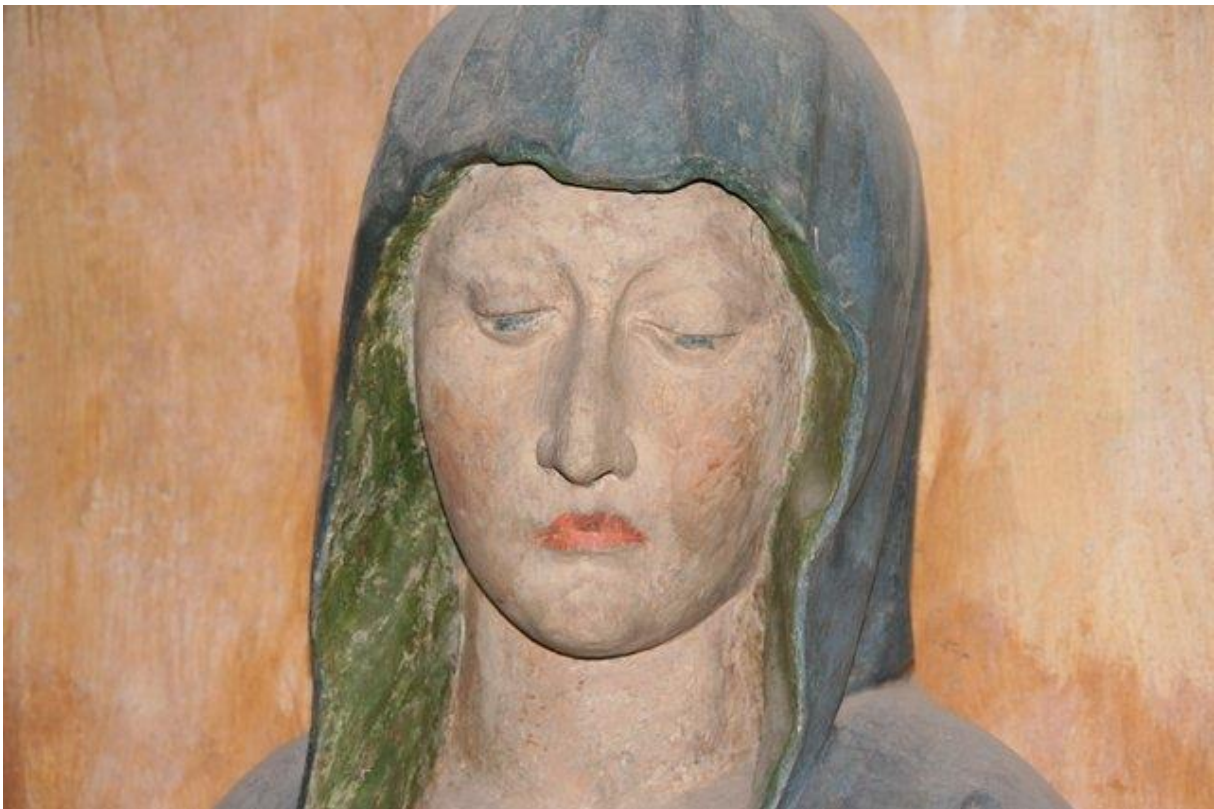

De blik van de Onzichtbare
die aan de onze voorafgaat – Jezus
toont ons,
doorheen zijn manier van omgaan met de mensen,
dat die blik een heel andere is
dan het streng oordelende al-ziende oog in de driehoek.

Het gaat hier om het 'mededogen'.
Van dat oude woord heb je al even oude prachtige synoniemen:
barmhartigheid, deernis, erbarmen, medelijden, genade, **ontferming**.
In het Hebreeuws hebben deze begrippen ('oerwoorden')
alles te maken met het woord 'baarmoeder', 'moederschoot'.
Dit is de plek waar op bijzondere wijze het kwetsbare, broze, begin
van een mensenleven beschermd wordt.
Als iets kostbaars wordt daar het oerbegin van de mens bewaard.
Wat nog niet levensvatbaar is in de buitenwereld,
vraagt om warmte en aandachtige zorg.
Zo doet God voor ons,
zo ging Jezus om met mensen,
zo worden wij uitgenodigd om met elkaar om te gaan.
Wij worden uitgenodigd Gods genadevolle kijk
op mens en wereld tot de onze te maken.

In mededogen zit actie.
Het werkwoord *dogen* is verwant met deugen.
Iemand deugt of deugt niet.
De laatste is een deugniet.
Als een deugniet een niksnut, nuttig voor niets, betekent,
dan is een "deugwel" wel nuttig.
Samen deugen, mededogen brengt dus iets op.
Mededogen versterkt de ander.
Mededogen is ambitieus.
Het wil de oorzaken van het lijden wegnemen.

In het Boeddhisme betekent
"groot mededogen"
de wens dat alle voelende wezens
vrij zullen zijn van lijden
en dat de oorzaken ervan zijn weggenomen.
Het gaat dus om het voelen van empathie
en niet om een vorm van medelijden
die soms zielig kan zijn.

Karen Armstrong schrijft in haar boek 'Compassie': "Wat houdt compassie, waarachtig mededogen eigenlijk in? Wanneer we ons laten leiden door 'de vier onmetelijke krachten' van de liefde die in alles en iedereen bestaat, zijn we in staat een leven te leven vol met compassie, waarachtig mededogen. We leven met:

- Liefdevolle betrokkenheid:
het verlangen om geluk te brengen aan alle levende wezens.

We hebben het goed met elkaar voor,
we willen dat iedereen gelukkig is,
we zijn er voor elkaar,
we zijn zelf belangrijk maar niet belangrijker dan de ander.

- Bewustzijn, compassie, waarachtig mededogen, ontferming:
het streven van alle levende wezens te bevrijden van hun pijn.

Het streven ervoor te zorgen
dat anderen niet hoeven te lijden,
geen oorlog, geen ruzie, geen afgunst, geen buiten sluiten.

- Meevoelende vreugde:
de blijdschap om het geluk van anderen.

We zijn blij als anderen succes hebben,
slagen in hun leven, groeien.

- Gelijkmoeidigheid:
een evenwichtigheid die ons in staat stelt
evenveel en zonder onderscheid
van alle levende wezens te houden.

Ongeacht ras, afkomst, kleur en geaardheid.

Uitgeverij De bezige Bij, 2011, 239 blz. ISBN 9789023459736

Verschillende tradities zeggen ons dat compassie iets natuurlijk voor de mens is en de menselijke aard ten volle bevrediging biedt. Met haar oproep om ons ego aan de kant te zetten en te kiezen voor een consistent meelevende aandacht voor anderen, leidt compassie ons naar een dimensie van ons bestaan die boven onze gewone, aan onszelf gebonden staat uitstijgt. Compassie is iets wat we herkennen en bewonderen. Waarachtig mededogen heeft door de eeuwen heen altijd weerklank bij mensen gevonden en wanneer we in contact komen met een echt meelevende man of vrouw voelen we ons verrijkt.

Heb erbarmen

Rond de paasdagen luisteren duizenden liefhebbers naar een van de vele uitvoeringen van de Matthäuspassion. Je ziet ze ontroeren – vooral bij dat ene lied: het Erbarme Dich. Als de viool de melodie inzet, voel ik mijn lichaam reageren. De instrumentale inleiding zal me meevoeren naar de woorden die uit de mond van de alt opklinken. Twee woorden maar, die mijn innerlijk universum beroeren. Erbarme Dich. Heb medelijden. Toon compassie. Erbarm U. Heb mededogen.

Primal scream

Dit Erbarme Dich: het roept een primal scream bij me op. Maar daar blijft het niet bij. Wonderlijk genoeg drukt het me niet terug in mijn pijn – nee, het leidt me er voorzichtig uit naar een gebied van troost en hoop. Mijn hart wordt op het ritme van de muziek tot rust gebracht. In de eindeloze herhaling van de woorden, die op de golven van elkaar afwisselende melodielijnen als een baken blijven deinen, ontstaat een vergezicht. In de vraag ligt het antwoord besloten. Er zal erbarmen zijn.

Bach heeft het Erbarme Dich precies, maar dan ook precies in het midden van zijn oratorium geplaatst. Ten tweede wordt de vraag 'Erbarme Dich' aan Jezus gesteld, juist aan Jezus. En ten derde volgt er een duidelijk antwoord op die vraag.

In het midden geplaatst

Bach bouwde zijn compositie op in een kruisvorm. En juist op het punt waar de balken elkaar kruisen plaatste hij het Erbarme Dich – alsof hij de vraag in het lied bij het hart van de gekruisigde wilde brengen.

Aan wie gevraagd?

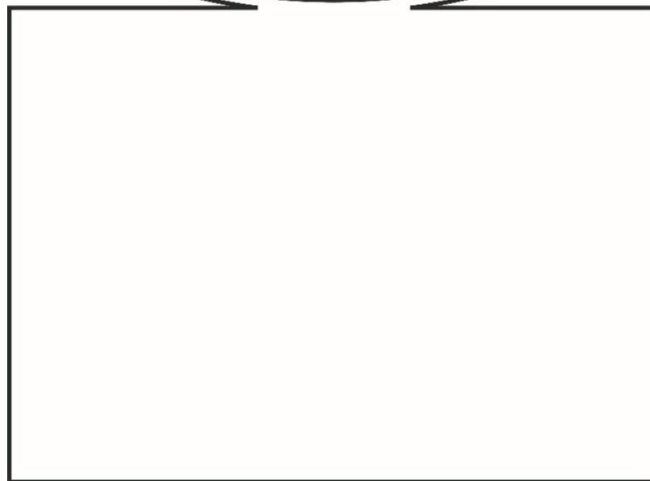
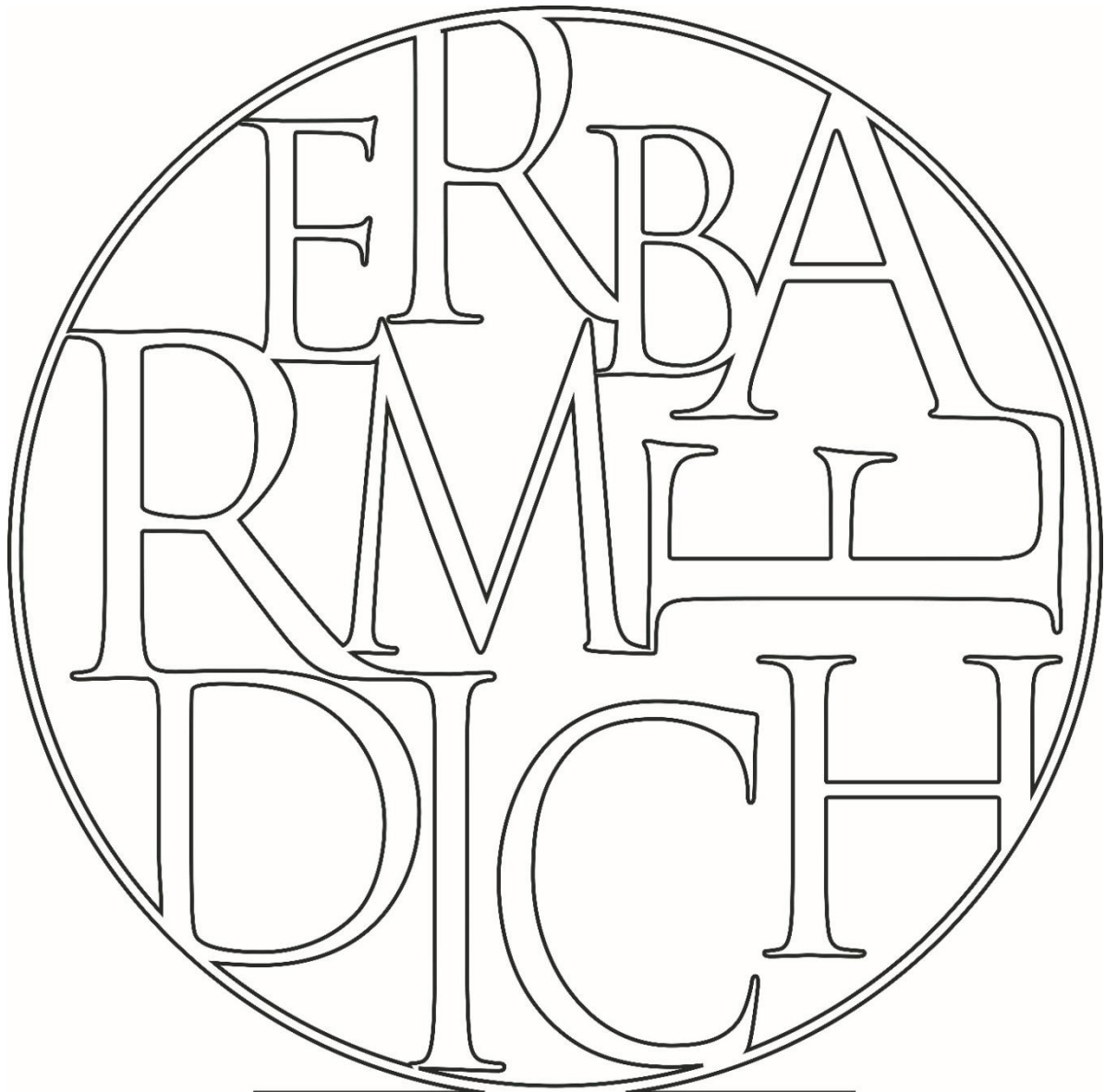
Het was een vraag die over de lippen van Simon Petrus kwam toen hij zichzelf in een onmogelijke situatie had gemanoevreerd.

Jezus was Petrus' held geweest; hij bewonderde hem mateloos en had dikwijls gezegd dat hij alles voor hem over zou hebben. De leerling was zijn meester gevolgd toen die zich vrijwillig had uitgeleverd aan de vertegenwoordigers van religie en wet. Maar nu probeerden de wetsbetrachters Jezus met geweld een bekentenis af te dwingen om te kunnen doen wat de wet moet doen: iedereen veroordelen. Petrus had zich bij een vuur in de binnenhof van het gerechtsgebouw teruggetrokken, waar hij ooggetuige was van de martelingen die zijn vriend onderging. Om niet verdacht te zijn ontkende hij tot drie keer toe dat hij bij Jezus hoorde of hem zelfs maar kende. In die nacht kwam hij zichzelf tegen als een onbetrouwbare, eerloze gast. Het bracht hem in verwarring en wekte diepe zelfhaat in hem op. Petrus huilde bittere tranen, lezen we.

Maar Jezus liet zijn discipel niet los. Hij zocht met zijn ogen de ogen van Petrus, schrijft Lucas. Op dat moment klinken in de Matthäuspassion deze woorden: 'Erbarme dich, Mein Gott, um meine Zähren willen! Schau hier, Herz und Auge weint vor dir Bitterlich' (Heb medelijden, mijn God, omwille van mijn tranen. Zie toch, hart en ogen wenen bitter om u).

Maar één die kan antwoorden.

Dan volgt het antwoord op de vraag 'Erbarme Dich'. Je kunt het mooiste in het leven afwijzen, je verlangen naar volmaaktheid verzieken, in bitterheid wegzinken, maar Jezus begrijpt je, hij is dieper gegaan dan jij ooit ging, om je vast te kunnen houden in je diepste duisternis. Hij is als onschuldige aan het kruis geslagen, waar hij bad: 'Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen'. Dit gebed werd verhoord. De haan die Petrus in zijn nood hoorde kraaien heeft een nieuwe dag aangekondigd: Petrus werd door Jezus in eer hersteld. Die vooruitblik word je gegund in het stuk dat volgt op het Erbarme Dich. Het koor neemt het van de solist over en zingt een bevrijdend antwoord op de vraag om Jezus' meelevens: 'Deine Gnad und Huld ist viel grosser als die Sünde' (Uw genade en welwillendheid is veel groter dan de zonde).

**Erbarme dich, mein Gott, um meine Zähren willen!
Schaue hier, herz und auge weint vor dir Bitterlich'**

*Heb mededogen, mijn God, ik laat mijn tranen stromen.
Zie toch, hart en ogen wenen bitter om u.*

Als er geen "ik" is die luistert
dan luistert stilte.
Als er geen "ik" is die luistert
dan luistert vrede.
Als er geen "ik" is die luistert
dan luistert liefde.
En in de wieg
van stilte, vrede en liefde
wiegt zachtjes
op het ritme van het hart
de vrucht van Mededogen ...

Pasen worden tussen mensen.

Mensen altijd zachtmoedig benaderen,
zoals de lente doet.
Dat is wat de wereld nodig heeft.

Mensen een thuis schenken,
zoiets als de vogels die een nest bouwen.
Dat is wat de wereld deugd doet.

Mensen de goede richting wijzen,
zoals een kompas doet onderweg.
Dat is wat de wereld nodig heeft.

Mensen woorden van houvast toespreken,
zoals stapstenen in het moeras doen.
Dat is het wat de wereld deugd doet.

Zo kan het weer Pasen worden tussen mensen.
Zo zal het weer lente worden in de wereld.

Al wat sterft, zal bloeien.

De bomen komen uit de grond
en uit hun stam de twijgen
en ied'reen vindt het heel gewoon
dat zij weer bladeren krijgen.

We zien ze vallen naar de grond
en dan opnieuw weer groeien,
zo heeft de aarde ons geleerd
dat al wat sterft zal bloeien.

Toon Hermans.

Met Pasen zijn we zowat halfweg onze tocht van 100 dagen.
Van Aswoensdag tot Pinksteren.
Want ja, we zijn 'mensen van de weg'.
Stap je -vooral ook nu- verder mee?

"Mensen van de weg",
zo werden de volgelingen van Jezus genoemd
lang voor de naam christenen ingang vond.
Het is de oudste aanduiding voor de nieuwe gemeenschap
die na Jezus' dood van de grond komt.
We komen de uitdrukking 6 keer tegen
in de Handelingen van de apostelen.

Ook wij zijn mensen van de weg.
Onderweg.
Niet altijd goed wetend waarheen,
vaak zoekend en tastend,
*maar ook gedragen door een droom,
geïnspireerd door een voorbeeld,
-gesterkt door de hoop-
belichaamd in een mens
die niet meer weg te denken is.*
Iemand die we onder ons aanwezig weten in de rituelen
die we ook in een katholieke dialogeschool blijven(d) herhalen.
De leerstof die leefstof mag worden,
de ervaringen die worden gedeeld,
rituelen en symbolen die we aan elkaar doorgeven.

Wij zijn mensen van de weg.
Een weg die mensen voor ons zijn gegaan,
en die een spoor getrokken hebben
dat wij volgen en verder doortrekken.
Op een telkens nieuwe en vernieuwende wijze.

Of om het met woorden
van de kerkvader Augustinus van Hippo te zeggen:
*"Ieder van ons is volmaakt
en tegelijk onvolmaakt."*

*Wij zijn volmaakte reizigers,
maar nog geen volmaakte bezitters...*

Als reizigers zijn wij onderweg.

*Jij vraagt: verder trekken, wat betekent dat?
Om het kort te zeggen: dat betekent vooruitgaan.
Anders versta je het misschien verkeerd
en ga je langzamer lopen...
Onderzoek uzelf.*

*Wil je bereiken wat je nog niet bent,
wees dan ontevreden met wat je nu bent.*

*Want zodra je zelfgenoegzaam wordt,
blijf je stilstaan.*

*Zodra je zegt: het is genoeg,
ga je ten onder.
Doe er steeds iets bij,
trek steeds verder,
maak steeds vooruitgang."
(uit preek 269,15,18 Augustinus)*

Mag Pasen ons veel nieuwe & zalige kracht
tot leren en tot leven geven
op ons 'stappenplan' richting juni!

Mogen 'mededogen & **ontferming**' met ons gaan!
pastor katOndVla Rik Depré – Pasen 2019

